

imamo spet besedo; imava besedo, besedo sem mu dal; s to besedo ga je udaril, zmogel itd. Slovenska, latinska beseda; to je mož beseda itd. Pobral Vam bom tudi *besediti*, besedovati kom o čem, besediv eloquens, besedljiv disserendi cupidus, besedoven colloquens, besednik rhetor, besedovnik itd., ker so že tako moje, a pisal jih bom po svoje.

Zemljepisje v ljudski šoli.

§. 3.

Ravnina, višava in nižava, hrib, breg, dol, dolina, holm, grič, gorica, berdo, klanec, reber.

Na Ravnopolji so imeli Janezkov oče hišo, in okoli hiše vert, polje, travnike in loge. Vendar so mu oče pravili, da hodijo v goro po derva in da poleti živino gonijo na planine.

Rad bi bil tudi on poznal gorate kraje, in prosi očeta, da bi smel z njimi v goro, kedar pojdejo derva sekati. Oče mu dovolijo, in Janezek veselo teče z očetom, ko sekiro v roko vzamejo in se v gojzd napravljajo. Ko prideta s travnikov, začneta v goro stopati. Vroče jima prihaja, in Janezek si briše pot s čela; vendar veselo naprej skače, ker višje in višje stopata, in pogled se jima je odpiral na ravnino, na kateri je rastle rumeno žito, in na lepe zelene travnike. Postojita malo, in Janezek pravi: Oče, tukaj pa svet ni tako raven, kakor okoli naše hiše.

Oče. I kaj pa da ne. Vendar se imenuje svet, če nima posebnih in zdatnih višav ali nižav, ravno polje ali ravnina, dasiravno ni tako ravno, kakor po dvorišču. Če je pa svet precej višej kakor ravnina, se pa imenuje hrib. Manjši hrib je grič (ali holm), večji hrib pa gora; tedaj je gorica majhna gora. Poglej uni hrib tam, kjer zjutraj solnce zagledamo, kako se vzdiguje iz ravnine, kakor da bi bil iz tal skipel. Pravimo mu holm ali holmec. Na njegovem verhu stoji lepa cerkviča, in vas pod hribom se pa imenuje „Pod holmcem“. Po navadi pa imenujemo holm manjši hrib ali grič, in v domačem kraju je vsaka gorica gora, n. pr. Šmarjetna, limbarska gora.

J. Ali je breg tudi gora?

O. Kedar v goro gremo, pravimo da gremo v breg; breg je tedaj vse, kar se vzdiguje nad navadno ravnino, in če se tak breg na dolgo razteguje, se imenuje brežina. Za to tudi pravimo kraj vodá breg, ker je kraj ob vodi po navadno višji, kakor vodeno serkalo. Tedaj je ljubljancini ali savski breg, pa so tudi morski bregovi. V hrib pa gremo po klancu; če je pa sterme, se mu pa pravi reber. Preden začnemo v goro stopati, pridemo v podnožje gore ali v podgóro.

J. Poglejte, oče, kje, kamor se solnce zvečer skriva, tam pa je holmec za holmcem in med njimi pa so nižave.

O. Med griči in holmci so doli ali doline; tak kraj pa je holméast ali sódolinast, ker holmi so tam kaj nizki, in vse je v majhnih dolinah. Hrib, ki ima podolgast vérh in se pri enem kraji naslanja na druge hribe, se imenuje sleme, ker je nekako podoben slemenu pri strehi. Tedaj Slom, Slemšek (hrib pri Vačjih) podolžen hrib.

Poznaš sedaj manjši hribe ali griče, holme in griče; veš tudi, kaj je podgóra, verh in sleme. Če pa hočeš več gore viditi in poznati, boš moral pa še veliko višjeji stopati in bolj truditi se.

J. Prav rad.

§. 4.

Goré, gorovje, berda, visoka ravan, sedla, herbet ali greben, slemena, verhunci ali versáci.

Ko oče gredo v planine, vzamejo tudi Janezka saboj. Že od dalječ mu kažejo goré, po katerih bota hodila.

J. To pa so večji hribi od taistih, na katerih sva bila uni dan, in kar nič ne morem viditi, kje da se te gore začnajo, in kje da nehajo.

O. To ni ena sama gora, timveč to je celo gorovje. V tem gorovji je pa veliko večjih ali manjših gorá, ktere svoje glave molé vkviško in se vzdigujejo nad drugimi gorami. Med temi hribi se pa vijejo tudi bolj široke in ozke doline, dokler se popolnoma ne zgubé v hribe.

J. Vidim pa veliko manjših gorá in gričev, preden se začnajo veliki hribi.

O. Da! Marsikteri breg bova še zadej pustila, in po marsikterem klancu in rebri bova stopala, preden prideva do planin. Vendar pot ne bo tako huda, kakor si misliš. Včasih

pojdeva navzdol in tudi po ravnem in iz podnožja gór prideva najprej do berdov.

J. Kakšna so pa ta berda?

O. Večji hrib se, kakor tukaj vidiš, polagama spušča v ravnino, versti se tukaj grič za gričem in to pa imenujemo podberdje ali podgričje. Vas na takih berdih se imenuje na Berdu, pod Berdom ali za Berdom, in taki berdoviti kraji so dostikrat prav lepo obdelani. Na teh berdih, kamor sedaj prideva, sicer ne raste žlahno sadje kakor na Berdih na Goriškem, imajo pa berdarji tukaj lepe senokoše.

Med temi pogovori preideta do berda, jo mahneta po hudem klancu in prideta do ravni.

J. Tukaj je pa kaj prijetno hoditi; je tako ravno, kakor pri nas domá, in vendar sva že toliko časa na kviško stopala, pogledjte nazaj, kako visoko sva že prišla.

O. To je visoka ravná. Midva sva že sedaj veliko višjeji, kakor je pri nas domá Šmarna gora. Ta ravná je eno uro dolga; po svetu pa je več takih ravní, ki se po več ur raztegujejo na široko in dolgo, tako da človek komaj zapazi, da je na višavi. Ker je Kranjsko bolj gorata dežela in se gore na daleč in široko razprostirajo, ima pa dežela več takih ravní, kakor n. pr. logaška vis-ravná, ktero obrobjuje teržaška železnica; v tem gorovji je vas Slemje (2485') višjeje kakor Šmarna gora (2080') pri Ljubljani. Ribniška dolina je tudi taka visoka ravná; ravno tako tudi Kočevje. —

Na tej ravni je naša planina, in tam le pod unim bregom je pa kočá, kamor planinar živino zaganja.

J. Tukaj kaj lahko diham, in čista sapa veje okrog naji. Veliko sva stopala, pa bi vendar še rad vidil, da bi šla naprej.

O. Naj bode! Ali vidiš una dva visoka verha? med njima se hodi na Koroško.

J. Kako se pa pravi ta ozka pot med tema visokima verhoma.

O. To je sedlo. Taka sedla so dostikrat med visokimi gorami; so včasih bolj ali manj široka; po njih se hribi skupaj deržé, in ljudje si napravijo po njih pota. Ko bi sedla ne bilo, bi bila pot veliko daljša in težavniša. — Pa stopajva kviško, da prideva na herbet ali greben.

J. Kakšen herbet je tam?

O. Že iz podnožja gorá sva vidila dolgo, nepretergana versto gorá. Kjer je to gorovje naj višje, je pa herbet. Prilika se tu jemlje od živalskega telesa. Če so pa verhi skalnati, se tudi imenujejo grebeni. Iz herbta gor se vzdigujejo slemena, in še višej nad njimi verhi ali versaci. Če pa veliko goro primerjamo deblu pri drevesu, so pa manjši gore, ki se spuščajo po dolgih berdih v ravnino, vzrastki ali veje mogočnega debla (gorovja). Deblo ima včasih po dva verha; tudi velika gora se razdeluje v dva velika verha, ki imata vsak svoje podgričje, in tim pravimo panoga. (Dalje prih.)

Spodbudna pisma svojemu prijatelju.

I. Pismo.

„Ako pa kdo za svoje, in zlasti za domače nima skerbi, je vero satajil, in je hujši od novernika.“
(Sv. Pavi I. Timot. 5, 8.)

Ljubi moj!

Važne so te besede vélikega aposteljna vsakemu stanu in slehernemu človeku. In res, kdor ne skerbi za svoje domače, ni vreden, da bi se imenoval kristijan! On je še hujši od neumne živine, kajti še neumna živina skerbi za svoje, in jih ljubi po svoje. Glej, ljubi moj, te ojstre aposteljnove besede obračajmo učitelji tudi na se in na našega „Uč. Tovarša!“ Zdi se mi, da so prav primerne; „Tovarš“ je naš domovinec, list vseh slovenskih učiteljev. Komur tedaj za našega „Tovarša“ mar ni, tak se mi zdi, kakor bi ne skerbil za svoje domače. Da pa se šteješ tudi ti, ljubi moj, v versto onih učiteljev, ki našega „Tovarša“ še po obrazu ne poznajo, tega jaz od tebe ne bil nikdar pričakoval, ker poznam te iz najinih šolskih let, da si prav verl mladeneč. Kaj te je vendar premotilo, da si se tako spremenil in da si tako oterpnil!? — Rekel si mi uni dan, da si lahko dober in verl učitelj brez „Tovarša“! — Mogoče; toda jaz mislim, da bi bil ti še bolji učitelj, ako bi bral naš domači šolski list. Da pa ti malokdaj kaj bereš, in da se tudi kaj malo spisovati vadiš, pričajo mi tvoji listi, ki mi jih pišeš!

Ti praviš, da si lahko dober učitelj, če tudi ne bereš podučnih pedagogičnih spisov. Jaz pa pravim, da je to nemogoče. Le poslušaj, kaj ti sedaj povem! Ko sem bil še v